

Roze-gerande rode beuk. Foto: NMP Ermelo

Geschiedenis en bijzondere bomen komen samen in wandelroute Koningsvaren

Honderdjarige begraafplaats geeft jubileum vorm met historische route en boekuitgave

Een begraafplaats is een plek waar mensen doorgaans niet graag komen: het is verbonden met verlies, rouw en verdriet. Toch kan zo'n park met laatste rustplaatsen ook een mooie plek bieden voor overpeinzingen. Dit geldt des te meer als zo'n locatie verbonden is met een rijke historie aan verhalen, gesitueerd in een groene zone met schitterende en bijzondere bomen. Zoals de gemeentelijke begraafplaats Koningsvaren in Ermelo, die het honderdjarig bestaan viert met een nieuwe, cultuurhistorische wandelroute. Mede-initiatiefnemer Peter van der Velde van de gemeente Ermelo: 'Ik wist niet dat het bomenbestand op de begraafplaats zó veelzijdig was.'

Auteur: Guus van Rijswijk

'De sfeer op een begraafplaats is altijd bijzonder. Op begraafplaatsen heerst een rust die onverstoordbaar lijkt. Geluid van auto's, bromfietsen en zelfs vliegtuigen wordt gedempt tot een geruis op de achtergrond, waardoor het gezang van vogels en het geritsel van bladeren de sfeer bepalen. Het is voor veel mensen een plek van herinnering en bezinning', aldus André Baars, burgemeester van Ermelo. De woorden van Baars vormen het voorwoord in het boekje *Wandeling over de gemeentelijke begraafplaats Koningsvaren Ermelo*, dat enkele maanden geleden verscheen. De uitgave biedt wandelaars die de route Koningsvaren volgen zowel achtergrondkennis als een naslagwerk over bijzondere bomen en coniferen op de begraafplaats, die dit jaar honderd jaar bestaat. Ter ere van dit jubileum stelde de Stichting Natuur- en Milieu Platform (NMP) Ermelo een wandelroute samen.

Een soort reünie

Nederland kent vele fiets- en wandelroutes, maar een wandelroute langs bomen en lokale historie op een begraafplaats komt zelden voor. Peter van der Velde, al 35 jaar werkzaam bij de gemeente Ermelo, legt uit: 'De Stichting NMP is al sinds 1998 betrokken bij fiets- en wandelroutes in Ermelo. Toen de stichting vorig jaar 25 jaar bestond, bedachten we – een groepje liefhebbers, waaronder Aart Jongekrijg (sortimentsdeskundige Park Schovenhorst), Aalt van Loo (adviseur bij

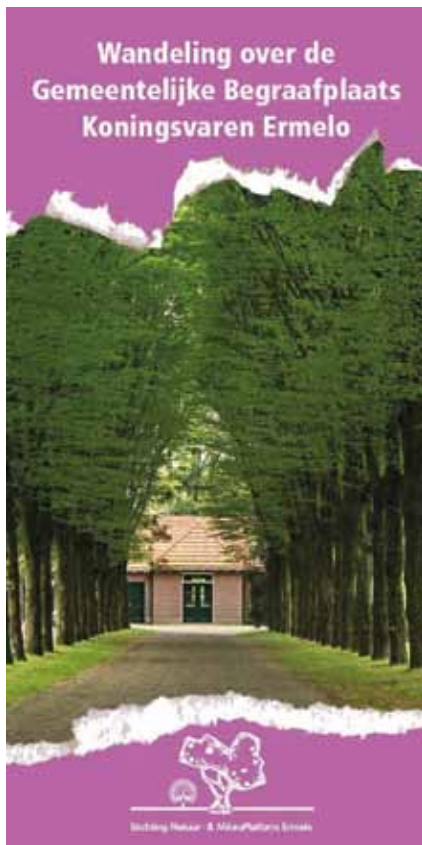
Hoefakker), Bert van Polen en ik – tijdens een wandeling door Ermelo een mooi jubileuminitiatief: een bomenwandeling over de begraafplaats van Ermelo.' De vier initiatiefnemers kennen elkaar al langer: zij werkten ooit allen bij boomkwekerij Tonsel in Harderwijk. Van der Velde, die daar destijds stage liep: 'We waren benieuwd welke van de bomen die we daar ooit hadden geplant er nog stonden. Dus maakten we een wandeling over de begraafplaats.' Bert van Polen: 'Peter en ik kennen elkaar al ruim dertig jaar. Dat geldt ook voor Aalt van Loo en Aart Jongekrijg. Het was voor ons dus een soort reünie.' Al snel werd het plan opgevat om de route een breed karakter te geven, vertelt Van der Velde. 'Zo'n wandeling roept ook vragen op over de historie van de begraafplaats en hoe je met de dood omgaat. Daardoor is het begeleiden-de boekje, waarin de route achterin is opgenomen, inhoudelijk zo breed geworden.'

Bijzondere bomen uit 1917

Bert van Polen is naast inwoner van Ermelo ook vrijwilliger bij de Stichting NMP en als boomtechnisch adviseur werkzaam bij Pius Floris. Volgens hem was die eerste wandeling over de begraafplaats Koningsvaren in de zomer van 2016 een eyeopener. 'In eerste instantie hebben we tijdens de wandeling het assortiment bekeken. We waren aangenaam verrast, toen we merkten dat van de ruim 1.000 bomen er zo'n 150 tot 200 verschillend

zijn. Daarbij was het ons niet direct duidelijk met welke variëteiten we te maken hadden. Om sommige te kunnen determineren, hebben we andere parken bezocht, zoals pinetum de Dennenhorst in Lunteren. Ook namen we contact op met speciale kwekers; zo bezocht Aart Jongekrijg een kweker die gespecialiseerd is in eiken om meer informatie te vergaren.' Het viertal stuitte op bijzondere bomen, waarvan een aantal al in 1917 was geplant. 'In het oudste gedeelte van de begraafplaats kwamen we indrukwekkende exemplaren van zilversparren, douglassen en coniferen tegen. Maar Koningsvaren biedt meer bijzonders: denk aan de doodsbenederenboom, judasboom, geelhout, kwartjesbeuk, balsemzilverspar, Chinese gumbboom, sneeuwklodjesboom, zakdoekjesboom, Japanse witte den en de parasolden.' De naam Koningsvaren komt niet uit de lucht vallen. Naast het feit dat de begraafplaats aan de Varenlaan ligt, zit er nog een diepere, christelijke betekenis achter: wederopstanding. 'De koningsvaren wordt gekenmerkt door de eigenschap dat het dode blad het nieuwe blad beschermt en voedt in de lente', aldus dominee André Troost in het gedicht voor in het boekje. Troost, een van de twee naamgevers van de gemeentelijke begraafplaats Koningsvaren, kreeg op 23 september 2017 het eerste exemplaar van het boekje uitgereikt.

'Het was voor ons erg verrassend wat er allemaal tevoorschijn kwam'

Cover boekje

Routekaartje begraafplaats.

'Het gaat ook om de historie van de begraafplaatsen de geschiedenis van het dorp'

De executie van Hendrikus Drost

'Begraafplaats Koningsvaren is een plek waar leeftijd, afkomst en rijkdom niet belangrijk zijn en naast elkaar bestaan. Heden en verleden vloeien in elkaar over', aldus de tekst in het boekje. Op de route kwam het viertal dan ook bijzondere graven tegen, waaronder verschillende oorlogsgraven. Het allereerste graf stamt vanzelfsprekend uit 1917; dit graf van dominee Boer draagt een indrukwekkende grote grafsteen, die zijn beeltenis weergeeft. De oorlogsslachtoffers zijn niet alleen militairen, maar ook gewone burgers: mannen, vrouwen en kinderen die hun leven verloren tijdens de Tweede Wereldoorlog of andere gewelddadige conflicten. Verschillende verzetsstrijders vonden op Koningsvaren hun laatste rustplaats, zoals Johan en diens zoon Joan M. Kortlang, die met

drie anderen werden gefusilleerd op 8 maart 1945 bij de Woeste Hoeve. Of neem het verhaal van verzetsstrijder Hendrikus Drost, bakker van beroep. Zijn bakkerij was dikwijls plaats van samenkost voor overleg en bovendien lagen er wapens en munitie opgeslagen. In de nacht van 14 op 15 november 1944 viel de Sicherheitsdienst de bakkerij binnen en werden hij, zijn vrouw Martha en een naaste verzetsmedewerker afgevoerd, waarbij het hele verzetsarchief in handen van de SD viel. Het huis van het gezin Drost werd direct na de inval in brand gestoken. Zijn vrouw werd vrijgelaten, omdat ze enkele maanden zwanger was. Drost werd op 2 december 1944 met twaalf anderen zonder vorm van proces geëxecuteerd; op 28 mei 1945 werd hij begraven in Ermelo.

Verschillende variëteiten

Het is slechts een van de vele verhalen uit het routeboekje, waaraan wandelaars zich tijdens de wandeling kunnen laven. Hoewel de route langs vele graven voert met elk hun eigen verhaal, is het in de eerste plaats een bomenwandeling, vertelt Van Polen. Het in kaart brengen van het bomenbestand op Koningsvaren was dan ook een samenwerking. 'We hebben nu meer dan 128 bomen beschreven van 115 soorten en variëteiten. Zo staan er bijvoorbeeld ruim 25 verschillende eiken.' Het beschrijven had nog heel wat voeten in de aarde. 'In het najaar noteerden we twee dezelfde douglassen naast elkaar; althans, dat dachten we. In het voorjaar bleek dat één exemplaar veel blauwer was; dit bleek een blauwe variëteit te zijn van zeventig tot tachtig jaar oud. In de zomer is het aan de hand van het blad en de bloemen

nu eenmaal veel gemakkelijker om een boom te determineren.' De geselecteerde bomen en coniferen kregen een nummer, dat duidelijk zichtbaar is vanaf de looppaden. De beschrijvingen van de bomen met de eigenschappen en bijzonderheden zijn in het routeboekje terug te vinden. Zowel de wetenschappelijke als de Nederlandse naam werd daarbij genoteerd. Niet van elke boom bleek de exacte identiteit te achterhalen: 'We stuitten op een paar acacia's en enkele eiken, waarbij we niet duidelijk kregen om welke variëteit het ging. Het was voor ons erg verrassend wat er allemaal tevoorschijn kwam.'

Combinatie natuur en historie

De begraafplaats is twee keer uitgebreid: in 1969 en in 1992. Er is een deel speciaal voor kinderen en er zijn bewoners van Sonneheerd, destijds een tehuis voor blinden en slechtzienden, die bij elkaar begraven liggen. Bomenliefhebbers kunnen bij het beheerdersgebouw een lijst met genummerde bomen krijgen. Van Polen: 'We hebben de route tussendoor nog aangepast, om bezoekers een blik op alle verschillende soorten bomen te kunnen bieden. Daarbij hebben we geprobeerd om hen op de 2,5 kilometer lange route langs de interessantste graven en bomen te voeren.' De initiatiefnemers liepen de route twee keer met zo'n dertig personen, vertelt hij. 'De eerste keer dat we de wandeling liepen, was afgelopen zomer. Toen hebben we eerst een proefwandeling gemaakt van anderhalf uur, waarbij bleek dat je binnen die tijd niet eens alles hebt gezien.' Peter van der Velde vult aan: 'Dus je moet wel een selectie maken. En de tocht gaat om meer dan alleen bomen bezichtigen. Het gaat ook om de historie van de begraafplaats en de geschiedenis van het dorp. Onze opzet is zo breed mogelijk.'

De reacties zijn tot dusverre erg positief, vertelt Bert van Polen. 'Mensen reageren heel enthousiast. Er is zoveel te zien; je loopt op een heel andere manier over een begraafplaats.' Van der Velde valt hem bij: 'Vaak is een begraafplaats een plek die je bezoekt onder droevige omstandigheden. Zo'n omgeving nodigt bij velen niet uit tot een wandeling. Het is de combinatie van natuurschoon, historie, grafmonumenten en bekende Ermeloërs die mensen aanspreekt en deze route een meerwaarde geeft. Die combinatie van bomen met cultuurhistorie, die doet het hem.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7253

Voormalige baarhuisje. Foto: NMP Ermelo.